

Консультативну функцію та функцію контролю за процесом навчання покладено на педагогічних радників, що призначаються для кожної школи Шкільною Радою.

Активні асиміляційні процеси серед дітей та молоді спонукають педагогів, науково-освітніх діячів діаспори шукати нові, сучасні методи викладання, удосконалювати наявну систему навчання рідної мови, зокрема вивчення української як другої в системі рідномовного шкільництва. З цією метою розробляють нові підручники, читанки, хрестоматії. Наприклад, учителі активно використовують серію читанок для розвитку української мови, яку було розроблено і видано в Канаді, авторка К. Турко (консультант Яр. Славутич), з назвами «Тут і там», «Друзі», «Школа», «Пригоди», «Казки», «Ходіть зі мною», «Наші скарби». У них подано невеликі за обсягом, легкі у сприйнятті тексти, віршики. До всіх слів у читанках проставлено наголоси. Наприкінці кожної читанки розміщено українсько-англійський словник. Також відома серія шкільних підручників («Буквар», «Рідне Слово», «Волошки», «Рідний Край», «Євшан-Зілля», «Про що Тирса Шелестіла»), за авторством М. Дейко, з мовними та граматичними вправами. Наприкінці підручників подано також українсько-англійський словник [1; 2].

Оскільки більшість дітей в діаспорі двомовні, перед педагогами постало завдання перегляду методики викладання, насамперед, української мови та літератури і відповідно розроблення нових підручників. Якщо раніше більшість шкільних підручників були укладені за лінгвістичним принципом, то зараз, у відповідності до сучасних тенденцій, важливими стають комунікативний та лінгвоукраїнознавчий підходи у створенні навчальних книг. Складені за таким принципом підручники вміщують цікаві, пізнавальні тексти виховного значення, систему питань, завдань та вправ, які дають можливість забезпечити відповідний рівень розвитку комунікативних, лінгвоукраїнознавчих, лінгвістичних умінь та різних видів мовленнєвої діяльності. Одним із важливих завдань, яке постає перед автором під час створення підручника для україномовного шкільництва за кордоном, є мовна адаптація текстів, які мають, насамперед, бути зрозумілими для учнів.

За лінгвоукраїнознавчим підходом, крім власне мовного матеріалу, підручник має містити й важливу українознавчу інформацію про традиції та національні свята, про релігію й культуру українського народу, природу й географію України, про основні історичні події та національних героїв. Адже для молодого покоління закордонних українців українська мова виконує не лише навчальну, а, передусім, виховну функцію.

Таким чином, підручник, складений за таким принципом, стає засобом формування національної самосвідомості, виховує дітей українського походження на національних цінностях й ідеалах, прищеплює любов і повагу до історії, культури, релігії, звичаїв і традицій українців. Отже, сучасні навчальні книги для українських шкіл у діаспорі мають свою специфіку й особливі завдання: необхідно, насамперед, створювати підручники, які були б адаптовані до реалій української школи за кордоном, враховували специфіку країн проживання, були націлені на виховання справжніх патріотів і друзів України.

Література.

1. Дейко М. Буквар (з мовними вправами і перекладним словником). Видання оновлене і доповнене / Марія Дейко. – Австралія : Видавництво «Рідна мова», 2001. – 92 с.
2. Тут і там / Xenia C. Turko. – Edmonton : Published by Alberta Education. – 1975. – 50 с.
3. Шкільні підручники рекомендовані Шкільною Радою. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ridnashkola.org/booklist.html>

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ГІМНАЗІЇ ЗАСОБАМИ СУЧАСНОГО ПІДРУЧНИКА ФІЗИКИ

Головко М. В.,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
провідний науковий співробітник відділу біологічної, хімічної
та фізичної освіти,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

Концепція «Нова українська школа» передбачає урізноманітнення варіантів організації навчального процесу, формування сучасного освітнього середовища, яке підтримуватиме проектну, командну та групову діяльність учнів [2].

Програмою базового курсу фізики (7-9 клас), яка реалізує фізичний компонент змісту освітньої галузі «Природознавство» Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти другого покоління (2013 р.), передбачено навчальні проекти як окремий вид навчально-пізнавальної діяльності здобувачів рівня базової освіти. На захист результатів навчальних проектів та їх обговорення передбачено 18 навчальних годин (4 год у 7 класі, 6 год у 8 класі та 8 год. у 9 класі).

Виконання навчальних проектів у процесі вивчення базового курсу фізики розглядається нами як дієвий засіб формування в учнів ключових компетентностей. Працюючи над навчальним проектом, учні набувають компетентність наукового дослідження, що виявляється в уміннях самостійно визначати мету і складати плани; усвідомлювати пріоритетні і другорядні завдання; пояснювати способи вирішення тієї чи іншої проблеми. Виконання таких завдань передбачає уміння використовувати освітні медійні продукти, електронні та друковані посібники, різні типи комп'ютерних програм навчального призначення, організувати пошук інформації в мережі Інтернет, електронних базах і банках даних. При цьому формується ключова інформаційно-комунікаційна компетентність [5].

Враховуючи, що сучасний підручник фізики є стрижневим елементом системи навчально-методичного забезпечення освітнього процесу з фізики, він може стати ефективним засобом організації проектної діяльності учнів.

Аналіз сучасних підручників фізики для учнів 7-9 класів показує, що методичний апарат більшості з них орієнтований на залучення учнів до виконання навчальних проектів. Так, у підручниках фізики для 7 класу авторського колективу (Засєкін Д.О., Засєкіна Т.М.) навчальні проекти представлені рубрикою «Теми навчальних проектів» наприкінці розділів. Вона містить орієнтовні теми навчальних проектів та короткі рекомендації для учнів щодо їх виконання. Наприкінці першого розділу наявна окрема рубрика «Учимося виконувати навчальні проекти з фізики». У ній подано інформацію для учнів про значення навчальних проектів з фізики, їхні основні типи та поради щодо виконання. Навчальні проекти розглядаються як засіб засвоєння, поглиблення, закріплення знань з фізики та вироблення вмінь застосовувати їх на практиці. Виокремлено чотири основні типи навчальних проектів: дослідницькі, практичні, інформаційні та ігрові (рольові). Учням пропонується структура навчального проекту та практичні поради щодо презентації його результатів (вступ, основна частина, висновок). Також наведено орієнтовні теми навчальних проектів [1]. У підручнику фізики для 8 класу цих же авторів включено рубрику «Виконуємо навчальні проекти» наприкінці розділів «Теплові явища» та «Електричні явища. Електричний струм». Вона містить коротку мотиваційну інформацію, подану у вигляді питань, на які учні зможуть дати відповіді, виконавши навчальний проект. Такий же підхід збережено і в підручнику фізики для 9 класу.

У підручниках фізики авторського колективу (В. Г. Бар'яхтар, С.О. Довгий та ін.) міститься окрема рубрика «Етапи роботи над навчальним проектом». У ній описано основні етапи роботи над проектом (організаційний, підготовчий, проектний, оформлювальний, презентаційний, підсумковий), а також подано загальні правила презентації проекту. Висвітлено особливості організації пошуку навчальної інформації, створення портфоліо проекту, використання додаткової літератури та інтернет-ресурсів. Наголошується на необхідності посилань на джерела інформації та дотримання авторського права.

Особливу увагу приділено оформленню результатів роботи над проектом, створенню презентації для захисту проекту та використання комп'ютерної підтримки [3].

У підручнику 7 класу (автори М.І. Шут, М.Т. Мартинюк, Л.Ю. Благодаренко) представлено рубрику «Навчальний проект» у розділах підручника, в яких передбачено виконання проектів згідно навчальної програми базового курсу фізики. Тут подано тему навчального проекту, його мету, міжпредметні зв'язки, орієнтовні напрями роботи над проектом, які включають теоретичну частину (акцентовано увагу на ключові фізичні поняття з теми навчального проекту, методи дослідження та інтерпретацію результатів) та експериментальну частину проекту (орієнтовний план експериментального дослідження та основні завдання) [4].

Підручники фізики для 8 та 9 класів авторського колективу (Головко М.В., Коваль В.С., Мельник Ю.С., Непорожня Л.В.) наявна окрема рубрика «Виконуємо навчальний проект разом», що подана наприкінці розділів. У ній наводяться методичні рекомендації щодо організації роботи над проектом, приклади постановки проблеми та формування плану дослідження, а також орієнтовні теми навчальних проектів [Головко М.В. Фізика: підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закл. / М.В. головко, Л.В. Непорожня.- Київ: педагогічна думка, 2016.- 280 с.].

Отже, чинні підручники фізики для здобувачів рівня базової освіти мають відповідний дидактичний потенціал для забезпечення організаційного етапу проектної діяльності. За їх допомогою учні можуть ознайомитися з особливостями роботи над навчальним проектом, його основними етапами та особливостями узагальнення і презентації отриманих результатів. Подані в них матеріали відіграють мотиваційну функцію, стимулюючи учнів розпочати дослідження. Разом із цим варто зауважити, що підручник фізики не є єдиним навчально-методичним джерелом для учня та вчителя щодо дослідницької діяльності. Доцільним є використання електронних освітніх ресурсів та довідково-пошукових систем. У цьому контексті перспективним є використання в сучасних підручниках технології QR-кодів, яка дає можливість учням безпосередньо у процесі роботи з підручником використовувати електронні освітні ресурси.

Література.

1. Засекіна Т.М. Фізика: підруч. для 7 класу загальноосвіт. навч. закл. / Т.М. Засекіна, Д.О. Засекін.- К.: Видавничий дім «Освіта», 2016.- 224 с.
2. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи.- К.: МОН України, 2016.- 34 с.
3. Фізика : підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закл. / [В. Г. Бар'яхтар, С. О. Довгий, Ф. Я. Божинова та ін.] ; за ред. В. Г. Бар'яхтара, С. О. Довгого. — Х. : Вид-во «Ранок», 2015. — 256 с.
4. Фізика 7 кл.: підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закл. / М.І. Шут, М.Т. Мартинюк, Л.Ю.Благодаренко.- К.; Ірпінь: Перун, 2014.- 256 с.
5. Фізика. 7-11 класи: методичні рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу в 2015/2016 навчальному році з коментарем провідних фахівців /О.М. Топузов, М.В. Головко, Т.М. Засекіна та ін.- Харків: Видавництво «Ранок», 2016.- 64 с.

СУЧАСНИЙ ПІДРУЧНИК ЯК СКЛАДНИК ДИДАКТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ ГІМНАЗІЇ ДО ДЕРЖАВНОЇ ПІДСУМКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ У ФОРМІ ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ

Головко С. Г.,

*кандидат історичних наук, доцент,
старший науковий співробітник відділу моніторингу
та оцінювання якості загальної середньої освіти,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

Імплементація Закону України «Про освіту» (2017 р.) у частині забезпечення оцінювання результатів навчання здобувачів базової загальної середньої освіти передбачає розроблення методики та інструментарію реалізації державної підсумкової атестації (ДПА) у формі зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) [2].

Досліджуючи цю проблему, ми з'ясували, що ЗНО є перспективною формою ДПА на рівні базової освіти, зокрема, в контексті запровадження нової структури загальної середньої освіти, яка передбачає підготовку учнів до майбутнього ЗНО в професійному та академічному ліцях, результати якого безпосередньо будуть впливати на вступ до закладів вищої освіти. При цьому ефективність запровадження нової форми ДПА залежить від чинників, які можна виокремити в такі групи: нормативно-правове забезпечення; психолого-педагогічні та організаційно-технологічні умови; дидактичне забезпечення підготовки та реалізації підсумкової атестації у формі ЗНО [1].